

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Finale Standpuntbepaling over de Natuurherstelwet

In deze mededeling licht de Vlaamse Minister van Omgeving toe waarom zij het thans voorliggende ontwerp van Natuurherstelwet niet kan goedkeuren. Met name is de kans te groot dat het ontwerp van Natuurherstel de vergunningverlening nog meer zal compliceren.

Deze mededeling beoogt het innemen van een finaal standpunt over de zgn. Natuurherstelwet, ter voorbereiding van intra Belgisch overleg (Bijlage 1).

De Vlaamse Regering heeft advies ingewonnen bij Verhelst Advocaten (Bijlage 2), studiebureau Corridor (Bijlage 3) en Deloitte (Bijlage 4).

Uitgangspunt voor de Vlaamse Regering was steeds dat lidstaten zoveel mogelijk zelf de natuurdoelen, instrumenten en juridische reikwijdte van de natuurherstelplannen moesten kunnen bepalen. Het trilogenakkoord van 17 november 2023 komt enkele manieren tegemoet aan de uitgangspunten van de Vlaamse Regering:

- Inspanningsverbintenissen (en geen resultaatsverbintenissen) in landbouwgebieden;
- Tot 2030 wordt voorrang gegeven aan natuurherstel binnen Natura 2000 – gebieden;
- Bij de redactie van de natuurherstelplannen kunnen de lidstaten rekening houden met hun uiteenlopende situaties, zoals bijvoorbeeld versnippering en hoge bevolkingsdichtheid;
- Buiten Natura 2000 is het verslechteringsverbod geen resultaatsverbintenis, maar slechts een verbintenis om maatregelen te nemen.

Echter, uit de juridische en socio-economische analyse blijkt dat er een nog een aantal juridische risico's blijven bestaan die onvoorziene gevolgen kunnen teweegbrengen, met name op het vlak van vergunningverlening en dus economische groei.

De algemene doelstellingen blijven juridisch dwingend en meester Verhelst stelt dat het niet uitgesloten is dat zulks zal doorwerken in individuele plan- en vergunningsprocedures: *“Ten aanzien van individuele plannen en projecten voorziet het voorstel niet in een verplichte toets op project- of planniveau, zoals dat bv. wel het geval is met de habitattoets in het kader van de Habitatrichtlijn. Nochtans kan niet uitgesloten worden dat aan het verslechteringsverbod een brede lezing gegeven wordt, zodat de naleving van dat verbod desgevallend onder toezicht van de rechter –alsnog gevolgen zou kunnen hebben voor de mogelijkheid om goedkeuring te verlenen aan individuele plannen en projecten.”*

Lidstaten blijven gehouden om geschikte maatregelen te treffen om de doelstellingen uit de Natuurherstelwet te realiseren: *“De lidstaten dienen dus de noodzakelijke herstelmaatregelen in te stellen, met als doel bovenvermelde doelstellingen te bereiken. Het voorstel is op dit punt enigszins*

afgezwakt zodat sprake is van een inspanningsverbintenis op het niveau van de maatregelen die moeten getroffen worden. Op het belang van deze kwalificatie wordt verder in deze nota ingegaan. Alleszins blijft sprake van een duidelijke verplichting om geschikte maatregelen te treffen – en desnoods aanvullende maatregelen te treffen – om de natuurdoelen te bereiken.”

Meester Verhelst wijst er in zijn juridische analyse ook op dat er een reëel gevaar is voor de exhaustieve interpretatie van het verslechteringsverbod: *“Ook een inspanningsverbintenis behelst een juridisch afdwingbare verbintenis in hoofde van de lidstaten, alleen situeert die verbintenis zich op het niveau van de inspanningen die de lidstaten dienen te leveren, zelfs al is het resultaat niet gewaarborgd. In geval van betwisting kan de rechter de draagwijdte van dergelijke ‘inspanningsverbintenis’ nog steeds streng uitleggen. In de context van biodiversiteit en bescherming van het leefmilieu – zie ook de preambule van het voorstel van verordening – zal de balans vermoedelijk snel doorslaan in het voordeel van de milieubelangen. Minstens zal hier toezicht mogelijk zijn om na te gaan of de lidstaten voldaan hebben aan hun verplichting om die maatregelen te treffen die geschikt zijn om de beoogde natuurdoelen te realiseren (kwalitatieve toets), dit op het areaal waarvan de omvang aan de hand van percentages vastgesteld wordt in het voorstel (kwantitatieve toets).”*

Meester Verhelst wordt in zijn analyse bijgetreden door Deloitte: *“Na 2030 lijkt het waarschijnlijk dat het bestaande Vlaamse beleid zal moeten worden bijgestuurd om tegemoet te komen aan de uitgebreidere scope, (...) Gelet op de versnippering van de habitattypes, het voorkomen ervan in het agrarisch gebied en de verwevenheid van de landbouw en industrie met de open ruimte, zullen deze sectoren hier mogelijk de meeste impact van ondervinden. De landbouwsector zal daarenboven ook een impact ondervinden van artikels die specifiek ingaan op het herstel van agrarische ecosystemen.”*

Bovendien, zo stelt Deloitte, blijft de werkelijke impact grotendeels onbekend tot de natuurherstelplannen zijn goedgekeurd, omdat pas in die natuurherstelplannen een kwantificatie van de habitattypes gebeurt *“Om de effectieve impact en de netto kosten-baten balans van de Natuurherstelwet te bepalen, is het noodzakelijk om meer duidelijkheid te verkrijgen in de effectieve oppervlakten die nodig zijn om de doelstellingen te behalen. (...)”*

Deloitte waarschuwt ook expliciet voor de impact op blijvende onduidelijkheid over de impact op de vergunningenkader: *“Er blijft echter enigszins onduidelijkheid hoe beperkend de middelenverbintenis zal zijn in vervanging van het verslechteringsverbod voor toekomstige vergunningenkaders en welke jurisprudentie hieromtrent zal worden gecreëerd.”*

Bovendien noopt de huidige Europese industriële conjunctuur en geopolitieke context tot enige voorzichtigheid bij het stellen van milieu- en klimaatdoelstellingen die onze vergunningverlening, en daarmee onze economische groei en strategische autonomie verder dreigen te fnuiken. Er kan derhalve geconcludeerd worden dat de thans voorliggende tekst van de Natuurherstelwet de Vlaamse Regering niet het nodige comfort kan bieden dat zij de natuurdoelen, instrumenten en juridische reikwijdte van de natuurherstelplannen zelf kan bepalen. Bovendien blijkt er een reële impact op de vergunningverlening verre van ondenkbaar. Gelet op de voormelde juridische bedenkingen geuit in de impactanalyses alsook diens impact op diverse sectoren en conform de afspraken in het vorige week gesloten akkoord met de landbouworganisaties, zal de Vlaamse Regering daarom de Natuurherstelwet niet goedkeuren. De Vlaamse Regering blijft dan ook bij haar standpunt dat de thans voorliggende Natuurherstelwet het subsidiareitsbeginsel schendt en maakt daarover het nodige voorbehoud ter vrijwaring van haar rechten.

Let wel, deze positiebepaling betekent geen verzet tegen natuurherstel. Integendeel, de Vlaamse Regering heeft zich deze legislatuur geëngageerd tot een ongezien natuurherstel (zie bijvoorbeeld de Blue Deal en het Blue Deal Decreet). Echter, de Vlaamse Regering wil zelf de autonomie en het primaat van de wetgevende en uitvoerende macht bij het bepalen van de natuurhersteldoelstellingen en instrumenten

voor Natuurherstel. Voor zelfbeschikking, autonomie en het primaat van de politiek zijn er in het thans voorliggende voorstel te weinig garanties.

Daarom zal de Vlaamse Regering zich blijven verzetten (zowel inhoudelijk als procedureel) in functie van agendering en roept de andere regeringen in dit land en de andere lidstaten van de Europese Unie op om dezelfde houding aan te nemen en het dossier voorlopig 'on hold' te zetten. De Vlaamse Regering roept de Europese Commissie ook op om het voorstel in te trekken, aan te passen en daarbij rekening te houden met het subsidiariteitsbeginsel en de specifieke uitdagingen in kleine, dichtbevolkte landen en regio's.

Bijlagen

- 1) Het trilogenaakkoord van 17 november 2023 inzake de Natuurherstelwet;
- 2) Juridische analyse van het trilogenaakkoord van 20 november 2023;
- 3) Quick scan van Corridor van december 2023 van het trilogenaakkoord;
- 4) Quick scan van Deloitte van 2 februari 2024 van het trilogenaakkoord.

Zuhal DEMIR

Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme